

SANTARVĖ

kelia Krašto ir jo priešinosi primatą užsienio lietuvių politiniame ir visuomeniniame gyvenime.

SANTARVĖ

palaiiko Lietuvos valstybiškumą, valstybinę mintį ir tradicijas.

SANTARVĖ

svarsto lietuvių laisvės kovos reikalus ir pagrindines jos problemas, padėtį Krašte, lietuviško gyvenimo bei veiklos svarbiausius klausimus.

SANTARVĖ

nagrinėja politinius, visuomeninius ekonominius, socialinius ir kultūrinius klausimus, Lietuvos praeities, dabarties ir spėjamos ateities problemas.

SANTARVĖ

jieško naujų idėjų ir naujų kelių visais tautinio gyvenimo aspektais dabarčiai ir ateičiai, glaudžiame ryšyje su Krašto reikalavimais, troškimais ir viltimis.

SANTARVĖ

siekia užsienio lietuvius priartinti prie Krašto reikalų.

Santarvė

1953 m.
vasaris - kovas
Nr. 2 (7)

REZISTENCINIS VISUOMENINIŲ ir KULTŪROS REIKALŲ ŽURNALAS
SANTARVĖ — LITHUANIAN QUARTERLY

Redaktorius — F. Neveravičius

Redakcinį sambūrį sudaro: Dr. A. J. Greimas, K. Drunga, B. Raila, H. Žemelis, S. Žymantas

Viršelis — dail. K. Dargio

Leidžia Lietuvių Rezistencinės Santarvės Informacijos Biuras

„KIEKVIENAS PAJUSKIMĖ, KAD DALELĖ PAREIGOS, TENKANČIOS TAUTAI IŠSILAISVINIMO KOVOJE, TENKA MUMS KIEKVIENAM ATSKIRAI PAKELTI, IR DĖLTO, SIEKDAMI GREITESNIO IŠSILAISVINIMO, RYŽTINGAI JĄ PAKELKIME!

VASARIO 16-OJI TESUJUNGIA MUS DAR RYŽTINGESNIAM IR VIENINGESNIAM VEIKIMUI LIETUVOS IŠLAISVINIMO KOVOJE!

KENČIANČIOS LIETUVOS SŪNŪS, BŪKIME STIPRŪS ŠIOJE KOVOJE!”

(Iš pogrindžio spaudos — “Nepriklausoma Lietuva,” 1944 m. Vasario 16 d., Nr. 3/39.)

* * *

REZISTENCIJOS SĄVOKA

A. J. GREIMAS

Du žodžiai — pogrindis ir rezistencija — buvo pradėti varžoviškai vartoti, norint nusakyti jais paskutiniojo pasaulinio karo metu okupuotuose kraštuose susidariusius sąjūdžius, pasiryžusius kovoti už savo šalies ar pasaulio išlaisvinimą. Praktiškasis, empirinis (patyrimu pagrįstas) anglo — saksų genijus jiems pavadinti surado *underground* (pogrindis) terminą. Iš tiesų, ar konspiratyvinė, tiesioginė akcija ne geriausiai charakterizuoja šiuos savanorius talkininkus akyse tų, kurie kariauja po atviru dangumi? Okupuotoji, prieš išniekinta, savitarpio ginčų plėšoma Prancūzija davė prislėgtam pasauliui *resistance* sąvoką. Rezistencija (priešinimasis) — tai nėra tik pogrindinė naudinga akcija, bet yra ypač toji žmogaus ir visos tautos atspara, toji visiškai nauja moralė įtampa, gimdanti dvasinio ir fizinio pasipriešinimo judėjimą.

Rezistencija, tad, nėra konspiracija, o tai, kas konspiraciją grindžia individe ir tautoje. Tai pagrindinė individo laikysena gyvenimo ir mirties atžvilgiu, tai originalus, įtemptas moralis klimatas, kuriame tauta, istorijos supurtyta, įgauna naujų savo galimybių, savo naujo likimo sąmonę. Rezistencija — tai “pasaulėžiūra,” igalinti žmogų išprasminti tautinėje kovoje, iškelianti tautą į istorinio veiksnio lygmenį.

Aišku, kad rezistencija, savo padarinių prasme, gali būti tiesioginė — kai ginkluotas kovotojas turi prieš save priešą, arba netiesioginė — kai rezistentas pasistato tikslą žadinti tautiečių kovinę sąmonę ar demoralizuoti priešą. Tačiau iš esmės rezistencija visų pirma yra laisvo žmogaus apsisprendimo aktas, autentiškas žmogaus užsiangažavimas, pasisakant prieš pasenusias ar primestas vertybes ir už tam tikrą, pačiame apsisprendimo akte implikuotą vertybių sistemą. Prieš pavirsdama akcija, rezistencija yra pasirinkimas ir pasisakymas.

* * *

Tauta niekad os neveikia visa iš karto. Atskirais istorijos momentais ji įsikūnija ir pasireiškia per individus, grupes ar socialines klases. Ir tautos gyvybingumą geriau žymi ne individų ar ją reprezentuojančių grupių tęstinumas, o jos turimi eventualių pakaitų rezervai. Vienas iš rezistencinių laikotarpių paradoksų ir yra, būtent, tas charakteringas faktas, kad ramiais taikos, atoslūgio metais tautai vadovaują kadrai dažniausiai pasidaro visiškai netinkami — dėl savo įgytų įpročių, dėl gyvenimo sąlygų bei tempų neatitinkančios galvosenos — naujam tautos avangardui vadovauti.

Tautos išlikimo problema tokiais atvejais gali būti ir turi būti statoma siaurame, konkrečiame plane: ar, sugriuvus normaliai tautinių kadru rekrutavimo sistemai (per valstybinį aparatą, per politines partijas it tt.), atsiras pakankamas ir pajėgus pakaitas iš nepasiruošusių ir nekvalifikuotų savanorių (iš Romos cincinnatų, metančių žagres, iš poetų, pamiršusių dainas apie "mergeles ir darželes" ir kt.), drįstančių išstatyti save "rimtų" žmonių pajuokai ir atsisakyti nuo ramaus darbo ir gyvenimo.

Tuo, kas iki šiol pasakyta, norima išryškinti, kad, pirma, rezistencinis judėjimas yra, gyvos tautos rėmuose, spontaniškas ir neišvengiamas naujų žmonių sąjūdis, ir, antra, kad šis sąjūdis, kaip tam tikro, išimtinio istorinio momento augščiausių tautinių siekimų išraiška, yra ypatingai reprezentatyvus tautos gyvenimo veiksnys.

* * *

Tačiau šis rezistencijos įprasminimas tautinės istorijos vyksme dar toli gražu neišsemia viso rezistencijos sąvokos turinio. Tiek rezistencinis apsisprendimas, tiek ir rezistencinė veikla giliai pažymi kovai užsiangažavusį individą. Jei rezistento veikloje dažnai, atrodo, vyrauja pragmatizmo (praktinę vertę laikymas tiesos kriterijumi) ir *efficiency* (veiksmingumo) elementai, tai būtų klaidinga ar bent paviršutiniška matyti joje vyksme gimstančią ir besiformuojančią moralių vertybių sistemą.

Kategoriškas ne! — tartas, protestuojant prieš Istoriją ir jos sukurtą jam, kaip žmogui ir kaip tautiečiui, nepakenčiamą buitį — padaro iš fabriko darbininko ar įmonės tarnautojo maištininką. Žmogus, išgyvendamas savo "rezistencinę situaciją," neigia tai, kas yra, vardan to, kas bus. Savo sąsamonėje jisai yra tasai, kuris buvo

pašauktas griauti dievus, stabus ir kasdienį melą. Bet, iš kitos pusės, rezistentas, atmesdamas praeitį ir neigdamas dabartį, jaučiasi staiga visai laisvas. Laisvas kurti naują pasaulį ir naują laisvą žmogų, kuriais jis jau dabar tiki.

Gilesnė rezistencinio judėjimo analizė išryškina visai originalų šios rūšies sąjūdžių bruožą, kuris griežtai juos išskiria iš kitų, politinių ar kultūrinių susigrupavimų tarpo: rezistentus jungia vienas tikėjimas ateitimi, ir rezistencinis sąjūdis yra religinė kongregacija su savo kankiniais, savo askėze (išsižadėjimu), savo heroišku žygių mistika. Tai tikėjimas be dievų ir be dogmų. Rezistencinė patirtis gaubiamą tam tikros specifinės jausminės atmosferos, kurioje kuriamos naujos žmogiškos vertybės, kurioje išgyvenama ir gimsta pasaulėžiūra.

* * *

"Rimti" žmonės turi pagrindą su nepasitikėjimu žiūrėti į rezistencinį judėjimą. Niekas jų gyvenimo ir galvosenos būduose nebuvo įpratinęs jų rimtai žiūrėti į šį naują, audringą elementą, nemokantį savo veikloje laikytis nei politinio nei socialinio žaidimo taisyklių, veikiantį politinėje srityje, o atsisakantį save laikyti politine partija, nieko neatstovaujantį, o norintį kalbėti tautos vardu.

Tradicinės partijos negali suprasti šio idėjiškai-politinio laisvės kovos kūdikio ir ižiūri jame konkurentą. Iš tikrųjų gi trumpa bet turtinga rezistencijos istorija rodo, kad rezistencija dar nėra sužlugdžiusi jokios politinės partijos. Rezistencinį sąjūdį suprasti galėtų nebent Katalikų Bažnyčia, jei jos atmintyje dar tebegyva Kovojančios Bažnyčios tradicija.

Rezistencija tegali pasitikėti tiktai savimi.

"Būsimos Nepriklausomos Lietuvos gyvenimas tegalės būti tvarkomas humaniškojo demokratiškumo, taip kaip jis suprantamas Vakarų pasaulyje, pagrindais.

Lietuvos santvarkos ir suverenumo reikalas priklauso pačiai Lietuvii Tautai."

(Iš Krašto Pogrindžio Vadovybės Inf. Biuletenio Nr. 20-21,
1950 m. lapkričio — gruodžio mėn.)